

NITO

Mandag 4. februar 2019

Innspill til Stortingsmelding om offentlige anskaffelser

På vegne av Circular Norway og NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon viser vi til hyggelig møte med statssekretær Daniel Bjarmann-Simonsen i Næringsdepartementet torsdag 24. januar 2019, om sirkulær økonomi og arbeidet med den nasjonale strategien om sirkulær økonomi. I møtet ble vi oppfordret av statssekretær Bjarmann-Simonsen til å gi skriftlig innspill til Stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser.

Bakgrunn:

I både Jeløya-plattformen og Granavolden-plattformen står det at «Norge skal bli et foregangsland i utviklingen av en grønn sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre», og i sistnevnte at regjeringen skal «utarbeide en nasjonal strategi om sirkulærøkonomi». NITO og Circular Norway mener tiden er overmoden for å få en strategi på plass.

Vi mener at offentlige anskaffelser er ett av de viktigste virkemidlene for en omstilling til en sirkulær økonomi. Sirkulære anskaffelser vektlegges høyt i blant annet Finland, Nederland og Danmarks nasjonale strategier for sirkulær økonomi, for å bidra til innovasjon, omstilling, ny teknologi og tjenester. I den danske strategien¹ er offentlig anskaffelser et prioritert område av strategien. Her blir det lagt vekt på viktigheten av å se på den totale økonomien av innkjøpene - ikke bare pris ved kjøpet. Dette kan gjøres ved å vurdere totalomkostninger eller livssyklus kostnad. I den finske strategien for sirkulær økonomi ønsker den finske regjeringen å bruke offentlige anskaffelser som en katalysator for sirkulærøkonomi innen

¹ «Strategi for circular økonomi. Mer verdi og bedre miljø gjennom design, forbrug og gjenanvendelse» september 2018.

2018:https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Miljoe/Cirkulaer_oekonomi/Strategi_for_cirkulaer_oekonomi.pdf

industri, transport, mat og forretningsmodeller². I den nederlandske strategien³ vektlegges det at man gjennom offentlige sirkulære anskaffelser vil skape ett marked for sirkulære produkter og tjenester. Nederlandske myndigheter vil bruke samme virkemiddel som Danmark for å beregne den totale kostnaden av produktene og materialene de kjøper.

Innspill til Stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser:

Staten, fylkene og kommunene må gå sammen og foran for å øke satsingen på grønne, innovative og sirkulære anskaffelser. Det er helt klart et potensial for at Norge og de andre nordiske landene kan gå foran med sirkulære anskaffelser. Circular Norway og NITO viser til rapporten: *Circular Public Procurement in the Nordic Countries* (2017) utarbeidet av Nordisk ministerråd som dere finner her:

<https://www.norden.org/en/publication/circular-public-procurement-nordic-countries>

Vi mener at sirkulære anskaffelser må være en del av Stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser, og at dette er en forutsetning for at regjeringen skal kunne nå målet om at Norge skal bli et foregangsland på sirkulær økonomi.

I en sirkulær økonomi beholdes verdien av produkter, materialer og ressurser i økonomien så lenge som mulig ved at avfall (sidestrømmer) blir til en ressurs. Sirkulære anskaffelser og innkjøp behøver ikke gjøre innkjøpsprosessen mer komplisert, men det er noen elementer som må vektlegges og som bør fremheves:

- Produkter må designes for modularitet slik at de kan tas fra hverandre og gjenbrukes
- Produkter og råvarer må gå i syklus og brukes mer enn én gang
- Man må minimere verditap ved å bruke sidestrømmer og avfall som ressurs
- Nye forretningsmodeller må promoteres
- Bruken av skadelige kjemikaler og stoffer som kan være hinder for gjenbruk og resirkulering må elimineres

Nordisk ministerråd definerer sirkulære anskaffelser i sin rapport som: «*The procurement of competitively priced products, services or systems that lead to extended lifespan, value retention and/or remarkably improved and non-risky cycling of biological or technical materials, compared to other solutions for a similar purpose on the market.*»

Sirkulære anskaffelser, som må sees i sammenheng med både grønne og innovative anskaffelser, må ha som mål å skape verdier, velferd og ha en positiv miljøvirkning gjennom lukkede eller sikre materialstrømmer.

² Leading the Cycle: Finnish Road Map to a circular economy 2016-2025, <https://www.sitra.fi/en/publications/leading-cycle/>

³ A Circular Economy in the Netherlands by 2050 file:///C:/Users/RG200/Downloads/17037+Circulaire+Economie_EN.PDF

Sirkulære anskaffelser kan gjennomføres ved for eksempel å:

- Legge til et «sirkulært kriterium» i anskaffelsesprosessen. For eksempel et kriterium som vektlegger gjenbruk av materialer, resirkuleringer, bruk av gjenbrukte materialer osv. Et eksempel her vil si å kjøpe papir som er 100 prosent resirkulert.
- Innkjøp av nye og innovative produkter, tjenester og materialer som stimulerer til fremvekst av sirkulære forretningsmodeller og markeder.
- Innovative anskaffelser som går på forretningskonsepter heller enn produkter, for eksempel legge til rette for leasing og delte produkter.
- Anskaffelser som promoterer industrielle symbioser og sirkulære økosystemer.

Det er noen sektorer hvor potensiale for sirkulære anskaffelser er stort. NITO og Circular Norway vil spesielt trekke fram **bygg- og anleggssektoren**: I 2018 deltok 25 aktører, inkludert Circular Norway – som også var initiativtaker, og NITO, i et innovasjonsprosjekt som ble kalt Byggflokken⁴. Andre deltakere i prosjektet var blant annet Statsbygg, Direktoratet for byggkvalitet, Undervisningsbygg, Bellona, Selvaag Bygg, Entro og Norsk Gjenvinning og prosessledere Æra strategic innovation.

Innovasjonsprosjektet ledet til 9 innovative konsepter for bygg- og anleggsektoren, og sirkulære anskaffelser var en av konseptene som ble løftet. Dersom vi skal få til en overgang til sirkulær økonomi i bygg- og anleggsbransjen må det helt spesifikt etterspørres i anskaffelser. Det kan introduseres på to ulike måter:

1. Et rammeverk for sirkulære anskaffelser: Det fins etter hvert flere gode eksempler på hvordan ombruk og andre sirkulære løsninger benyttes i byggeprosjekter. Men, arbeid og tiltak så langt i sektoren bærer preg av å være fragmenterte, og at det ikke eksisterer noen plattform for best practice som vil si at nye prosjekter må starte på samme sted hver gang.
2. En merkeordning som validerer sirkulære kvaliteter på nybygg og verdsetter ombruk: Hvert år bygges drøyt 30 000 nye boliger i Norge (13 000 i blokk, 6000 eneboliger og 5000 rekkehus). En av hovedbarrierene for å omstille til en sirkulær økonomi i bygg- og anleggsbransjen er mangel på volum og standardiserte løsninger. En sertifiseringsordning vil bidra til å løse dette ved å gi et klart innblikk i hvor stor andel av materialene i byggene som er sirkulære og kan gjøre det enklere å utvikle kriterier for sirkulære offentlige anskaffelser i sektoren.

Dette tror vi kan bidra til å gradvis øke etterspørselen etter gjenbrukte og resirkulerte produkter, nye produkter egnet for ombruk, nye forretningsmodeller, tjenester og økosystemer.

Andre sektorer hvor det er stort potensial for sirkulære anskaffelser er avfallshåndtering, mat og fødevarersektor, infrastruktur og offentlig transport, biobasert energiproduksjon, møbler, tekstiler, IKT og teknologiinnkjøp, landbruk og havnæring.

⁴ Mer om Byggflokken på <https://reformater.no>

Oppsummering:

Sirkulære anskaffelser og innkjøp fokuserer på lukkede materialstrømmer og det å beholde verdien og ressurser i bruk så lenge som mulig. sirkulære anskaffelser må være komplimenterende og selvsagt ikke overordnet andre bærekraftige målsettinger ved anskaffelser, som for eksempel grønne anskaffelser som skal bidra til å redusere klimagassutslipp.

Vi tror at elementer av sirkulære anskaffelser allerede er en del av grønne og innovative anskaffelser her i Norge, men at det i Stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser må vektlegges tydelig for å bygge kompetanse og utvikle og styrke innsatsen for sirkulær praksis. Dette for å legge til rette for en omstilling til en sirkulær økonomi, slik at regjeringen når målet om å bli et foregangsland innenfor sirkulær økonomi.

Med vennlig hilsen,

Strategisk leder/co-founder Circular Norway, Cathrine Barth

President Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, Trond Markussen

Innspillet er støttet av:

Administrerende direktør Elektroforeningen EFO, Frank Jaegtnes

Daglig leder Building Smart, Anstein Skinnarland